

ITÉLET

Irtta: Cankar Iván

Mért sugaras a hegytető?
Tán ép a nap búvik elő? ...
Nem kél a nap ... Mátyás király
tündöklő koronával áll
aranytrónján a Planinán.¹

Soká aludt a hegy alatt ...
Ma felrázta a holt hadat.
És királyi üzenetét
ezer gyors hírnök viszi szét
kicsiknek és nagyoknak.

S a félvilágnak lába kél:
özönlik Észak és a Dél;
jobbágyok, urak, daliák ...
Mióta világ a világ,
nem volt még ilyen hadivásár!

S a király szavát érteni:
„Hetedhét ország népei!
Ma meglakol a földi gaz,
s jutalmát vészi az igaz.
Mondjátok, mit kívántok!”

S a tömeg tülekszik, tolong.
Segíti könyök, kard, dorong.
S már vér folyik a trón körül,
és kést és nyelvet köszörül
a káröröm és a kajánság.

Elsőnek egy agg lép elé.
Szakálla mint a szenteké.
De arca fagyos, mint a jég.
A szeme mint a szürke ég.
S szól: „Felséges királyom!”

„Paradicsomi békeség
virulna népeid között,
ha a nincstelen nemzedék
nem viczorogna üldözött
vadként, s Istent ismerne.”

„Bódítják csóvás cselszövők,
ígérve fűt-fát, pénzt, jövőt:
— Ki tegnap szolgál, holnap úr!
— S az úr?... Majd szolgálni tanul!...
Királyunk! Ments meg a bajjuktól!”

S a tömeg szája visszazúg:
„Minden szava aljas, hazug!”
„Igaz, igaz!” — üvölti más.
S egetverő ordítózás
viharzik a szent hegy tövén.

Ekkor egy ifjú állt elő.
Palástja vértől csepegő.
A szeme, mint a kriptabolt.
Az arca sápadt, mint a holt.
S szólt: „Felséges királyom!”

¹ Mátyás király a szlovén nép legendás nemzeti hőse. Rengeteg monda, mese, hősi dal és közmondás tanuskodik arról a rendkívüli szerezetről, amellyel a szlovénység szívébe zárta. A néphit szerint nem halt meg, csak alszik fekete seregével a Peca-Planina mélyében. De egyszer megszólal a hegy fölött az álombontó aranymadár, varázsdalára megnyílik a hegy, Mátyás elővágat seregével, és örök időkre elhozza az igazság uralmát hűséges és sokat szenvedett népe számára. Ehhez a legendás néphithez kapcsolódik Cankarnak keserűhangú, mindig aktuális szép költeménye. (Megjelent a Ljubljanski Zvon 1894. évfolyamában.)

„Csak akkor lesz boldog e föld,
 ha a szabadság testet ölt.
 Ha eltűnnek a zsarnokok.
 Ha eltűnnek a gazdagok.
 S eltűnik a szegénység!

„Évezrek óta erre vágy
 ez a szerencsétlen világ.
 De mindig akadnak, akik
 a szárnyainkat lenyesik...
 Király! Ments meg a zsarnoktól!”

S még ádázabbul zúg a had.
 És vér folyik a hegy alatt...
 Ekkor a hatalmas király
 aranytrónusáról feláll,
 s szól messzehalló hangon:

„Urak, jobbágyok, nemzetek!
 Már nem kell soká túrnötök:
 rövidesen a föld felett
 kiírtja egymást dühötök.
 S lent — boldogok lehettek!”

S dermedten látja a tömeg:
 mozdulnak a sziklák, kövek.
 S Mátyás és a fekete had
 eltűnnek a szent hegy alatt.
 ...Jönnek, mennek évezredek.
 De sírjuk már nem nyitja meg
 egy sem a világ végeig.

Fordította: **Pável Ágoston**